

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060202

DOM
2012-10-22
Stockholm

Mål nr
M 1997-12

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2012-02-15 i mål nr M 3613-11,
se bilaga A

KLAGANDE

Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun
134 81 Gustavsberg

Ombud: Advokaten Ann-Christine Johnsson
Box 19543
104 32 Stockholm

MOTPART

C F

Ombud: Advokaten Carina Holmgren
Box 3433
103 68 Stockholm

SAKEN

Utdömmande av vite

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen avslår C F yrkande om sammanträde och syn.
 2. Mark- och miljööverdomstolen fastställer mark- och miljödomstolens dom.
-

Dok.Id 1030841

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Bygg, miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun (nämnden) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska undanröja mark- och miljödomstolens dom och bifalla ansökan om utdömande av det förelagda vitet.

C F har bestritt ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Nämnden har bl. a. anfört följande:

Nämnden har den 14 mars 2006 fattat beslut om föreläggande baserat på både plan- och bygglagen och miljöbalken. Miljödomstolen har i sitt domslut upphävt underinstansernas beslut utan inskränkningar, d.v.s. även de delar av nämndens föreläggande som inte omfattades av ändringsyrkandet i miljödomstolen. Vid Miljööverdomstolens överprövning fastställdes nämndens beslut att inte bevilja dispens från strandskyddsbestämmelserna. Samtidigt undanröjdes miljödomstolens dom, vilket innebar att vitesföreläggandet kom att stå fast.

Vitesföreläggandet, som är lagligen grundat, vann laga kraft den 17 september 2010. Undanröjandet av den olovliga byggnaden skulle ha gjorts senast sex månader därefter. Byggnaden har ännu inte undanröjts. C F har därmed inte följts föreläggandet.

Finns ett giltigt föreläggande?

Miljödomstolen upphävde underinstansernas beslut, vilket C F läser som att domstolen har upphävt nämndens och länsstyrelsens beslut i sin helhet. Det kan då konstateras att upphävandet skulle omfatta bygglovsfrågor enligt ÄPBL som samtidigt var föremål för prövning i förvaltningsdomstol och alltså vid denna tidpunkt låg utanför miljödomstolens behörighet. Vidare skulle upphävandet även avse vitesföreläggandet mot C F, som inte ens var part i målet, eftersom klaganden var Interpretation AB. Dessutom skulle upphävandet även avse frågor som inte omfattades

av yrkandena i målet. Den rimliga tolkningen av domslutet bör därför vara att miljödomstolen endast upphävt underinstansernas beslut i den mån de varit föremål för prövning i målet.

Det framgår av miljödomstolens domskäl att domstolen endast prövat – och bifallit – förstahandsyrkandet om strandskyddsdispens. Domstolen bör därmed rimligtvis ha menat att underinstansernas beslut skulle upphävas till den del de omfattades av ändringsyrkandet och varit föremål för prövning. Miljööverdomstolen angav i sina domskäl, efter nämndens överklagande, att endast frågan om strandskyddsdispens skulle prövas, d.v.s. endast det som hade varit föremål för prövning i miljödomstolen.

Påstående om fel adressat

Det framgår tydligt av nämndens beslut att det är C F som är adressat för föreläggandet enligt miljöbalken. Föreläggandet är riktat mot F i egenskap av fastighetsägare.

Frågan om korrekt delgivning

Miljööverdomstolens dom gäller Interpretation AB. Delgivning av denna är därför ingen förutsättning för talan om utdömande av vite riktat mot C F. I aktuellt fall har dessutom parten företrätts av ett ombud som är advokat. Det får förutsättas att klienten har fått del av domen genom sin advokat snarast efter det att domen meddelats.

Nämndens föreläggande har delgivits C F genom att han har mottagit handlingen. Vid diskussioner mellan C F och kommunen efter Miljööverdomstolens dom har också framkommit att F har haft kännedom om Miljööverdomstolens dom.

Dubbelbestraffning

Vitet syftar till att påverka C F att följa nämndens föreläggande om att ta bort det olovligt utförda. Ändamålet med föreläggandet är att som ett led i nämndens tillsynsarbete försöka få till stånd en rättelse. Målet med ett vitesföreläggande är således att uppnå önskade åtgärder, inte att få vitet utdömt. Vägran att följa föreläggandet kan inte anses vara samma gärning som den som ledde till att C F dömdes till dagsböter för brott mot miljöbalken.

Oklarhet avseende föreläggandets giltighet

Länsstyrelsens beslut avseende vitesföreläggande enligt miljöbalken har vunnit laga kraft. Beslutet har delgetts C F. Vad som gäller i fråga om olika avgöranden där C F inte har varit part påverkar inte giltigheten av vitesföreläggandet. Frågan om delgivning av Miljööverdomstolens dom saknar därför betydelse.

Frågan om fullgörelse har skett

Nämnden bestrider att fullgörelse har skett eftersom det olovligt utförda inte har undanröjts. Miljööverdomstolen har konstaterat att det inte föreligger särskilda skäl att meddela dispens för nu uppförd byggnad. Byggnaden finns emellertid kvar. Det räcker inte med att byta ut möbler för att verkställa ett beslut om att undanröja en byggnation som skett utan strandskyddsdispens.

Jämkning

Nämnden anser inte att den omständigheten att frågan om bygglov prövats parallellt av förvaltningsdomstol innebär att det är oskäligt att döma ut vite enligt miljöbalken för att åtgärder utförda utan erforderlig strandskyddsdispens inte har undanröjts inom förelagd tid. Beslutet att inte medge bygglov i efterhand har för övrigt numera vunnit laga kraft.

C F har anfört bl. a. följande:

Ej giltigt föreläggande

Aktuellt vitesföreläggande upphävdes av miljödomstolen. Miljööverdomstolen begränsade sin prövning till enbart frågan om strandskyddsdispens, vilket framgår tydligt av

domskälen. Den del av nämndens beslut som avser vitesföreläggande, och som har upphävts av miljödomstolen, har inte prövats av Miljööverdomstolen och omfattas inte heller av domstolens fastställande, vilket tydligt framgår av domslutet: ”Miljööverdomstolen undanröjer miljödomstolens dom och fastställer Miljö- och byggnadsnämndens i Värmdö kommun beslut den 14 mars 2006, Dnr 900/2002, att inte bevilja dispens från strandskyddsbestämmelserna.” Det finns alltså inte något giltigt föreläggande till grund för utdömande av vite.

Fel adressat

Föreläggandet är riktat mot bolaget Interpretation AB, men det anges att det är C F som ska undanröja det olovligt utförda. C F anser att han är fel adressat för föreläggandet eftersom det är bolaget som har låtit uppföra och äger byggnaden.

Ej korrekt delgivning

Vitesföreläggandet har inte delgivits. Inte heller Mark- och miljööverdomstolens dom har delgivits. Vite kan inte börja löpa förrän sådan delgivning har skett.

Dubbelbestraffning

Då C F har dömts för brott mot miljöbalken för samma gärning som vitesföreläggandet avser kan vite inte dömas ut. Detta förbud mot dubbelbestraffning följer såväl av 29 kap. 11 § tredje stycket miljöbalken som av artikel 4 i Europakonventionen.

Oklart om föreläggandet är giltigt

F:s inställning är att nämndens vitesföreläggande har blivit upphävt och därefter inte har fastställts, vilket mark- och miljödomstolen anser leder till att det är oklart om föreläggandet är giltigt eller ej. Det kan inte ställas högre krav på C F än på domstolen att kunna avgöra om föreläggandet är giltigt.

Krav på tydlighet och precision

Om föreläggandet ska anses giltigt kan vitet ändå inte dömas ut eftersom det inte går att uttyda vad som krävs för att efterkomma föreläggandet. Föreläggandet har utfor-

mats så att C F föreläggs ”att undanröja det olovligt utförda”. F har försökt samarbeta med kommunen för att komma till en gemensam slutsats om vad som ska utföras för att ”det olovligt utförda” ska anses undanröjt. Nämndens nuvarande inställning att hela byggnaden ska rivas saknar helt grund då strandskyddsdispens finns för en komplementbyggnad.

Det finns en tidigare strandskyddsdispens given för en bastu och ateljéverksamhet på platsen. Miljööverdomstolen har ansett att ny dispens inte kan medges eftersom användningen är ändrad till bostadsändamål och att detta leder till en ökad privatisering av platsen. Det olovligt utförda enligt kommunens föreläggande måste då rimligen anses vara byggnadens ändrade användningsområde. C F har numera återställt byggnaden till ateljéverksamhet.

För övrigt bör redan det faktum att kommunen ingående behövt redogöra i sina inlagor för hur olika domar ska tolkas anses visa att det finns brister i tydlighet och precision avseende det aktuella föreläggandet.

Fullgörelse har skett

C F har vidtagit de åtgärder som krävs för att åstadkomma rättelse i enlighet med Mark- och miljööverdomstolens dom. Rättelsen består i huvudsak av att byggnadens utförande har ändrats på så sätt att den inte längre kan användas som bostad utan numera har karaktär av en ateljé.

Grund för jämkning

Parallellt med miljöprövningen pågår en prövning i förvaltningsdomstol avseende byggnaden. Denna process hade kunnat utmynna i att byggnaden hade kunnat vara tillåten. Det vore oskäligt att utdöma vite för tid innan fullgörelse skulle ske enligt plan- och bygglagen.

Vidare ska vitet i vart fall jämkas eftersom C F har dömts för miljöbrott för samma gärning. Jämkning ska ske även på den grund att det är satt till en oskäligt hög nivå och kommer att leda till stor skada för C F.

C F har - för den händelse Mark- och miljööverdomstolen överväger att bifalla överklagandet - yrkat att domstolen ska hålla sammanträde och syn.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen instämmer i mark- och miljödomstolens konstaterande att det ställs höga krav på att det bakomliggande föreläggandet uppfyller de grundläggande kraven på rätt adressat, tydlighet m. m. för att vitet ska dömas ut. På av mark- och miljödomstolen anförda skäl ska därför yrkandet om utdömning av vite avslås och den överklagade domen fastställas.

Eftersom det mot denna bakgrund står klart att vite inte kan dömas ut saknas skäl att pröva övriga frågor i målet. Det finns vid denna utgång i målet inte heller skäl att hålla syn eller sammanträde.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 12 november 2012

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Ulla Bergendal, tekniska rådet Anna-Lena Rosengården samt hovrättsråden Eyvor Helmenius, referent, och Åsa Marklund-Andersson. Rätten är enig.

Föredragande har varit Olof Ekström.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2012-02-15
meddelad i Nacka Strand

Mål nr M 3613-11

SÖKANDE

Bygg, miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun
134 81 Gustavsberg

MOTPART

C F

Ombud: Advokat Carina Holmgren
Box 3433
103 68 Stockholm

SAKEN

Utdömmande av vite

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår Bygg, miljö- och hälsoskyddsnämndens i Värmdö kommun yrkande.

Dok.Id 256104

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00

BAKGRUND

Miljö- och byggnämnden i Värmdö kommun (nämnden) beviljade den 17 januari 2002 bygglov på fastigheten X för tillbyggnad av en befintlig komplementbyggnad om ca 20 kvm till totalt 42 kvm. Byggnaden skulle enligt lovet användas som ateljé och ha ett våningsplan. I stället för den beviljade åtgärden revs emellertid den befintliga byggnaden och en ny byggnad om 62,5 kvm, innehållandes bland annat gästrum och badrum, uppfördes.

Med anledning av de ändringar som gjorts ingav ägaren av byggnaden Interpretation AB i efterhand en ny ansökan om bygglov och strandskyddsdispens. Nämnden fattade den 14 mars 2006 beslut i ärendet. I nämndens beslut, som delades in i åtta punkter, avslogs ansökan om strandskyddsdispens i efterhand (p. 2) för den nya byggnaden. Samtidigt förelades fastighetsägaren C F med stöd av 26 kap. 9 § miljöbalken att undanröja det olovligt utförda senast sex månader efter lagakraftvunnet beslut (p. 5). Föreläggandet förenades enligt 26 kap. 14 § miljöbalken med ett löpande vite om 50 000 kr för varje månad det olovligt utförda inte undanröjts (p. 6). Vidare prövade nämnden i ett antal punkter även ansökan om bygglov. Det är emellertid inte av intresse i detta mål. Nämndens beslut avseende strandskyddet överklagades via länsstyrelsen och miljödomstolen (numera mark- och miljödomstolen) till Miljööverdomstolen (numera Mark- och miljööverdomstolen). Miljödomstolen ansåg att dispens från strandskyddsbestämmelserna kunde medges och upphävde därför i dom den 27 november 2008 underinstansernas beslut. Domen överklagades till Miljööverdomstolen. Av domskälen framgår att prövningen vid Miljööverdomstolen var begränsad till frågan om huruvida det fanns särskilda skäl att meddela strandskyddsdispens. Miljööverdomstolen bedömde i dom den 17 september 2010 att dispens från strandskyddsbestämmelserna inte kunde medges. Miljööverdomstolen upphävde därför miljödomstolens dom och utformade domslutet på följande sätt.

Miljööverdomstolen undanröjer miljödomstolens dom och fastställer Miljö- och byggnämndens i Värmdö kommun beslut den 14 mars 2006, Dnr 900/2002, att inte bevilja dispens från strandskyddsbestämmelserna.

YRKANDEN M.M.

Nämnden har yrkat att C F ska förpliktas att betala vite om 50 000 kr för varje månad som det olovligt utförda inte har undanröjts.

C F _____ har bestritt kommunens yrkande. I andra hand har han yrkat att vitet ska jämkas. Han har vidare yrkat att sammanträde ska hållas i målet för det fall hans talan inte vinner bifall.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen konstaterar inledningsvis att det av rättssäkerhetsskäl ställs höga krav på att det bakomliggande föreläggandet uppfyller de grundläggande kraven på rätt adressat, tydlighet m.m. för att vitet ska kunna dömas ut. Det får således inte finnas någon tvekan om huruvida ett giltigt föreläggande föreligger. Domstolen kan här konstatera att miljödomstolen i domen den 27 november 2008 upphävde underinstansernas beslut i dess helhet, vilket således även inkluderade nämndens beslut i de delar det avsåg föreläggande att undanröja det olovligt utförda senast sex månader efter lagakraftvunnet beslut (p. 5) och förena föreläggandet med vite (p. 6). Miljööverdomstolen har i domen från den 17 september 2010 visserligen undanröjt miljödomstolens dom och fastställt nämndens beslut. Miljööverdomstolen har emellertid i domslutet särskilt hänvisat till nämndens prövning i den del den avser strandskyddsdispens (p. 2 i nämndens beslut) och även i skälen begränsat prövningen.

Mot bakgrund av vad som anförts och särskilt med beaktande av att Miljööverdomstolen enligt domskälen uttryckligen begränsat sin prövning till att avse frågan om strandskyddsdispens, finner mark- och miljödomstolen att det föreligger en osäkerhet om vilka delar som fastställts och om det därvid finns ett giltigt lagakraftvunnet föreläggande som riktats mot rätt adressat. Vite kan därför inte dömas ut på befintligt underlag. Mot bakgrund av detta ska yrkandet om utdömmande av vite avslås.

Vid denna utgång i målet saknas anledning att pröva C F:s yrkande om sammanträde.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se domsbilaga (DV426)

Överklagande senast den 7 mars 2012. Prövningstillstånd krävs.

Johan Svensson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Johan Svensson. Föredragande har varit beredningsjuristen Lina Österberg.